קרח ג

א. עה"פ בסיום פרשתנו[1] „ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו" איתא בספרי: „מנין אתה אומר שאם הפרשתם אותו שלא מן המובחר[2] שאתם נשיאות עון ת"ל ולא תשאו עליו חטא".

ובגמרא[3] אמרו: „א"ר אילעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה דכתיב ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו [הא אם לא תרימו מן המובחר תשאו חטא. רש"י], ואם אין קדוש נשיאות חטא למה, מיכן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה".

ולכאורה נראה שיש כאן פלוגתא בין הגמ' והספרי, שבגמ' נאמר רק האיסור לתרום מן הרעה על היפה, ומשמע מזה שאין איסור לתרום מן הרעה על הרעה (וכן מן הבינונית על הבינונית)[4]: משא"כ מלשון הספרי מבואר שהתרומה עצמה צריכה תמיד להיות „מן המובחר". וכן משמע גם מלשון הספרי לעיל עה"פ[4*] „בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב ללוים גו'" — „הרי זו אזהרה . . שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר[5]".

[ואע"פ שאם אין לו אלא בינונית או רעה הרי חיוב התרומה חל רק על הפירות שיש לו, ואין לחייבו להשיג יפות כדי לתרום מן המובחר — מ"מ נפק"מ באם יש לאדם תבואה יפה ותבואה רעה ורוצה לתרום מכל סוג בפני עצמו, מן היפה על היפה ומן הרעה על הרעה, שלשיטת הש"ס אין בכך איסור, משא"כ להספרי שצ"ל מן המובחר דוקא[6]].

ובזה יש לבאר עוד שינוי בלשון הספרי מלשון הש"ס, שבספרי הלשון „שלא מן המובחר"[5], „לא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר", דלא כלשון הש"ס „על היפה": בש"ס ההדגשה היא על החילוקים בטיב התבואה והפירות, אם הן „רעות" או „יפות", ולכן נקט „יפה" בניגוד ל„רעה" [ע"ד שמצינו לענין שיעור תרומה[6], „עין יפה", „בינונית" או „רעה"]; משא"כ כוונת הספרי שלעולם חייבים לתרום „מן המובחר", והיינו שגם כשתורם מן היפה על היפה, הרי מבין היפות גופא צריך לתרום את המובחר ביותר[7], ולכן נקט „מובחר" [ע"ד הלשון

---

1) יח, לב.

2) כ"ה בילק"ש, רמב"ם (סהמ"צ מ"ע קכט. וראה הערה 5), רמב"ן שהובא לקמן (ס"ג) ועוד (ראה ספרי הוצאת האראוויטץ. ועוד). ובדפוס ראשון ועוד „מן המחובר". וראה מפרשי הספרי.

3) יבמות פט, ב. וש"נ.

4) לכאורה י"ל, דאם אינו תורם מן היפה ב־יותר, ממילא הוי מן הרע על היפה (כי כל שיש יפים ממנו ה"ז בגדר רע לגבי היפים). וראה ל' רש"י ד"ה בהרימכם (קידושין מו, סע"ב) „הא אם תרימו את הרעה שבו".

אבל מהדוגמאות שהובאו במשנה (תרומות פ"ב מ"ה ואילך), תוספתא (שם פ"ד), מנחות (נה, א) ועוד — שהם מסוג א' על סוג השני (ולא שבסוג זה גופא צריכים לתרום מן המובחר שבו) משמע, שהכוונה ב„רע על היפה" היא רק — שאין לתרום מסוג רע על סוג יפה. וראה לקמן סעיף ג.

4*) יח, ל.

5) בסהמ"צ להרמב"ם שם לפנינו (מספרי) „מן היפה". אבל בסהמ"צ הוצאת העליר וקאפח — „מן המובחר".

6) תרומות פ"ד מ"ג. ובכ"מ.

7) ראה גם של"ה חלק תושב"כ סוף פרשתנו.

אצל קרבנות שצ"ל[8] „תמימין ומובחרין", „מן המובחר"].

[ויש לומר, שהספרי יליף דין זה מלשון הכתוב „חלבו ממנו", דלכאורה תיבת „ממנו" מיותרת. ובספרי לעיל עה"פ[9] „והרמותם ממנו" — „ממין על מינו ולא ממין על שאינו מינו", שמפרש „ממנו" — „ממינו"[10]. ועפ"ז י"ל, שלספרי הפירוש ב„חלבו ממנו" היינו שגם אם הוא „ממינו", צ"ל מן המובחר שבו, דהיינו מובחר מן היפות גופא].

ב. אלא שלכאורה יש לעיין אם יש לפרש דהש"ס פליג על הספרי בזה, ש־הרי שנינו בפירוש[11] „כל מקום שיש כהן תורם מן היפה" (ורק כשאין כהן „תורם מן המתקיים", ולדעת ר' יהודה[11] „לעולם הוא תורם (רק) מן היפה"), ועכצ"ל שגם לשיטת הש"ס החיוב ד„בהרימכם את חלבו ממנו" אינו רק איסור לתרום מן הרעה על היפה, אלא שחייבים לתרום „מן היפה".

וכן שנינו[12] „וכל שאינו כלאים ב־חברו תורם מן היפה על הרע", הרי שהחיוב לתרום „מן היפה" פירושו גם „מן היפה על הרע", ואין תורמין מן הרע על הרע.

איברא שבמשנה שם ממשיך „(תורם מן היפה על הרע) אבל לא מן הרע על היפה", וע"פ הנ"ל הו"ל להתנא לומר רק „אבל לא מן הרע" שאז ה"ז כולל גם לא מן הרע על הרע, ומשמע לכאורה, שה־איסור הוא רק „מן הרע על היפה". אבל י"ל דהא שנקט התנא „אבל לא מן הרע על היפה" הוא מחמת המשך דבריו, „ואם תרם מן הרע על היפה תרומתו תרומה", ולכן נקט „מן הרע על היפה" להשמיענו חידוש, שגם באופן כזה, שלא רק שלא תרם מן היפה, אלא עוד זאת, שתרם מן הרע על היפה, מ"מ בדיעבד תרומתו תרומה. אבל לכתחילה אסורים לתרום (לא רק מן הרע על היפה, אלא) אפילו מן הרע על הרע.

וזהו גם הטעם שבש"ס שם נקט ר' אילעאי „תורם מן הרעה על היפה" (ש־הוא ב„נשיאות חטא"), דלא כלשון ה־ספרי „שהפרשתם אותו שלא מן המו־בחר" — שאין צ"ל שזוהי פלוגתא, אלא טעם השינוי, כי כוונת ר' אילעאי ל־השמיענו (לא עצם הדין שהוא בנשיאות חטא, אלא) הדין ש„תרומתו תרומה", ובזה חידוש יותר בתורם מן הרע על היפה: משא"כ הספרי שבא להשמיענו עצם הדין שהוא „בנשיאות עון", סתם וכתב „שלא מן המובחר", שזהו החידוש, דאפילו אם רק לא הפריש מן המובחר, יש עליו נשיאות עון[13].

ג. אבל דוחק לפרש כן שיטת הש"ס, כי בכ"מ שמצינו במשנה וגמ' האיסור שלא יתרום מן הרע, נאמר „לא מן הרע על היפה"[14] [או לא ממין פלוני (שהוא רע) על מין פלוני (שהוא טוב)[15]] — אף שבמקומות אלה לא נזכר כלל הדין שבדיעבד תרומתו תרומה. ומשמע, שה־איסור הוא רק מן הרע על היפה.

---

8) רמב"ם ריש הל' איסורי מזבח. שם רפ"ז.

9) יח, כו. — ולהעיר שבש"ס (בכורות נג, סע"ב. תמורה ה, א) יליף דין זה מ„כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן" (פרשתנו יח, יב).

10) ס"פ בתולדות אדם לספרי שם. מלבי"ם שם.

11) תרומות פ"ב מ"ד.

12) שם מ"ו.

13) וראה לקמן ס"ז.

14) בתמורה (ה, א) „חלבו אין גירועין לא" — אבל גם שם מתחיל „והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר מכל חלבו כו'".

15) ראה הנסמן לעיל הערה 4.

ולכאורה יש לדייק כן מלשון ה־רמב"ן בהשגותיו על ספר המצות להּ־רמב"ם, שמוסיף במנין מצות עשה[16] „שנצטוינו בהפרישנו תרומה שנפריש אותה מן היפה או מן השוה לא מן הרע על היפה" (וכן מוסיף במנין הל"ת[17] „שנמנענו הלוים שירימו מן המעשר הניתן להם תרומת מעשר מן הרע שבו אבל ירימו ביפה או בשוה והוא אמרו יתעלה ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו").

והנה לכאורה יש לפרש כוונת ה־רמב"ן במ"ש „או מן השוה" („או בשוה"), שהחיוב לתרום מן היפה שולל רק הפרשה מן הרע, אבל מותר להפריש מן הבינוני[18] [וע"ד דין „מובחרים" בקרבן, שנוסף לכך שגם אם אינו מובחר אינו נפסל בכך[19], הנה גם גדר ד„מובחר" ש־חייבים להביא לכתחילה, הוא רק ש„לא יביא שה כחוש וכעור"[20], אבל אין חייבים (אולי אפילו לכתחילה) להביא „מן היפה המשובח ביותר"[21].

וכן מפורש בש"ס[22], בסוגיא ד„כלך אצל יפות", ד„סתמי' דבעל הבית כי תרום מבינונית הוא תרום"[23], ומדוייק גם כן בלשון הגמ' במ"א[24] „והרי תורם מן הרעה על היפה דרחמנא אמר מכל חלבו, חלבו אין גירועין לא", שרק „גירועין" אסור.

אבל צע"ק לשון הרמב"ן „או מן ה־שוה", דלכאורה ע"פ הנ"ל הו"ל לנקוט כלשון הש"ס „או מן הבינוני"?

ומסתבר יותר לפרש לשון הרמב"ן „או מן השוה" שכוונתו שאם התרומה והשיריים הם „בשווה", כלומר מאותו הסוג (ללא הבדל, אם הם יפים, בינונים או רעים), מותרים לתרום זה על זה. כי האיסור הוא רק לתרום „מן הרע על היפה" (וכן מ"ש הרמב"ן „מן הרע שבו", היינו שהשיריים אינם רע, ובמילא הוי תורם מן הרע על היפה) — אבל אם התרומה והשיריים „בשוה", אפילו שני־הם מן הרע, אין בכך איסור[25].

[ויש להוסיף, שגם את"ל שכוונת ה־רמב"ן ב„או מן השוה" היא שמותרים לתרום מן הבינוני — ה"ז לכאורה דלא כשיטת הספרי הנ"ל[26], שכ' בפירוש „שאם הפרשתם אותו שלא מן המובחר שאתם בנשיאות עון", „אזהרה . . שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר", ודוחק גדול לומר שכוונתו לשלול רק „רע" (ואדרבה, פשטות משמעות הספרי היא, דגם כשתורם מן היפה צריך לתרום מן המובחר שביפות גופא, כנ"ל ס"א)].

---

16) מצוה ט.

17) מצוה ז.

18) ע"ד לשון הרמב"ם סוף הל' איסורי מזבח „יפה . . והשוה והפחות".

19) דרק אם יש בו מום פסול.

20) רמב"ם שם רפ"ז.

21) ל' הרמב"ם שם בסוף הפרק — למי ש„רוצה לזכות עצמו". וראה לקמן בפנים ס"ה.

22) ב"מ כב, א.

23) ובתוס' שם (ד"ה ואם לאו) ש„מיפות אין רגילות לתרום". — וראה בארוכה השקו"ט בספרי דבי רב על הספרי פרשתנו כאן (ועוד), שלכאו' לפי לשון הספרי (וכן ל' הרמב"ם הל' תרומות רפ"ה, הובא לקמן ס"ד) צ"ל רק מן המובחר. ומפרש שדברי הגמ' „סתמי' דבעה"ב . . מבינונית הוא תרום" נאמרו רק להקס"ד ולא למסקנא. ע"ש.

24) תמורה שם.

25) וראה ערוך השולחן העתיד הל' תרומות (סי' סו) שמגרוגרות על גרוגרות יכול להפריש.

26) ואף שהרמב"ן שם הביא דברי הספרי — י"ל שכוונתו רק לראי' לכללות דבריו שהוא ציווי בפ"ע (ולכן נמנה במנין המצות, דלא כהרמב"ם שלא מנאו במנין המצות).

וע"פ הנ"ל י"ל שמקורו של הרמב"ן הוא בלשונות הש"ס הנ"ל, שהאיסור הוא רק לתרום מן הרע על היפה.

ד. ולכן מסתבר לומר, שלשיטת ה־ש"ס (שבכל מקום מדייק שהאיסור הוא רק לתרום „מן הרע על היפה", ולאידך מפורש (כנ"ל) שיש לתרום „מן היפה על הרע", שמזה משמע — ולא מן הרע על הרע) — יש חילוק בין החיוב והאיסור (מ"ע ול"ת[27]):

החיוב (מ"ע) לכתחילה ולהידור[28] הוא לתרום מן היפה, וזה כולל שיש לתרום „מן היפה על הרע" (וכן ביפות גופא, המובחר מן היפות); אבל האיסור (ל"ת) כשאינו תורם מן היפה הוא רק כשתורם מן הרע על היפה, שרק אז הוא ב־„נשיאות חטא"[29] (משא"כ אם רק החסיר ההידור לתרום מן היפה ומן המובחר, אין בו נשיאות חטא).

[ויש לומר, שהחילוק תלוי בלשונות הכתובים: גבי האיסור (ל"ת) נאמר „ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו", שפשטות הכתוב[30] היא, שהנשאר („ממנו") אינו „חלבו", והיינו שצ"ל הפ־רשה מן היפה על הרעה, ולא להיפך, מן הרעה על היפה: משא"כ גבי החיוב (העשה) לתרום מן היפה נאמר[31] (גם) „מכל חלבו" (סתם), „כל חלב יצהר גו'", שהתרומה (בכלל) צ"ל תמיד מן ה„חלב" והמובחר].

משא"כ לפי הספרי, שהאיסור הוא לא רק לתרום מן הרע על היפה, אלא גם כשאינו מפריש „מן המובחר" הרי הוא „בנשיאות עון".

וזוהי גם שיטת הרמב"ם ששינה מלשון המשנה[11] „כל מקום שיש כהן תורם מן היפה", וכתב[32] „אין תורמין

---

27) לדעת הרמב"ן בהשמטות לסהמ"צ שמנה החיוב לתרום מן היפה במנין העשה ובמנין הל"ת (כנ"ל ס"ג), משא"כ לדעת הרמב"ם (סהמ"צ מ"ע קכט) שלא מנאו כמ"ע בפ"ע, וגם „ולא תשאו עליו חטא" אינו לאו אלא „שלילת החיוב" (וראה השקו"ט במפרשי סהמ"צ שם. הרי"פ פערלא לסהמ"צ הרס"ג עשה קנד. ועוד). — וראה הערה 32.

28) להעיר מהקס"ד דאביי (תמורה שם) „אי לאו דאמר רחמנא ולא תשאו עליו חטא ה"א הכי אמר רחמנא עביד מצוה מן המובחר ואי לא עביד חוטא לא מקרי, קמ"ל". ועפ"ז י"ל, שלפי המסקנא לא מקרי חוטא אלא בתורם מן הרע על היפה, משא"כ זה שצריך לתרום מן היפה על הרעה (וכן מן המובחר ביפה גופא) הוי רק למצוה מן המובחר (כיון דלא נזכר בזה נשיאות חטא, ואין בו אלא חידושו)*. וראה לקמן הערה 32 בשוה"ג.

29) להעיר מספרי זוטא (פרשתנו יח, כט) „ממנו — שלא יפריש תרומה ממין על שאינו מינו, שלא יטול מן הרע על היפה", שמשמע, שגדר האיסור שלא ליטול מן הרע על היפה הוא ע"ד האיסור ליטול ממין על שאינו מינו. והיינו שאין האיסור מפני שמפריש מן הרע, אלא מפני שאין ההפרשה מן הרע יכולה להתיר את היפה, ע"ד מין על שאינו מינו.

30) משא"כ לדרשת הספרי „ממנו — ממינו" (כנ"ל בפנים סוס"א).

31) פרשתנו יח, כט (שפסוק זה הובא בש"ס — תמורה ה, א). שם, יב (הובא לענין זה בתוס' (ד"ה אם) קידושין מז, רע"א).

32) הל' תרומות רפ"ה. וראה גם הל' מעשר פ"א הי"ג.

ועפ"ז י"ל שהרמב"ם והרמב"ן לשיטתייהו אזלי: להרמב"ם ש„לא תשאו עליו חטא" אינו לאו בפ"ע אלא „שלילת החיוב" (כנ"ל הערה 27), אין חילוק בין החיוב להרים מן היפה ו„לא תשאו עליו חטא", ש־שניהם איירי באותו ענין (וראה ל' הרמב"ם שם); משא"כ להרמב"ן, ש„ולא תשאו עליו חטא" הוא לאו

---

*) ועפ"ז י"ל, שגם לרבא (ראה תוד"ה אם שם ובקידושין מו, ב), יש חילוק (למסקנא) בין העשה והל"ת, כבפנים. ואכ"מ.

אלא מן היפה שנאמר בהרימכם[33] את חלבו ממנו" — שיש לפרש כוונתו, שהחיוב לתרום מן היפה אינו רק הידור מצוה, אלא שיש איסור לתרום שלא מן המובחר ("אין תורמין אלא מן היפה"), וכלשון הספרי הנ"ל "שלא יהו תורמים אותו אלא מן המובחר"[34].

ה. ויש לומר, ששני אופנים אלה (אם הפרשה שלא מן המובחר הוא בנשיאות חטא) — תלויים בגדר החיוב לתרום מן היפה.

דהנה בסוף הל' איסורי מזבח כתב הרמב"ם "שהרוצה לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר כו' והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב שיהי' מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהי' נאה מבית ישיבתו כו' הקדיש דבר יקדיש מן היפה שבנכסיו וכן הוא אומר[35] כל חלב לה' וגו'".

ויש לחקור אם החיוב דתרומה מן היפה ("בהרימכם את חלבו ממנו") אינו אלא פרט מהחיוב הכללי ד"כל חלב לה'", או שזהו דין מיוחד גבי תרומה.

וי"ל דבזה פליגי הש"ס והספרי:

לשיטת הש"ס חיוב זה אינו אלא פרט מהדין הכללי ד"כל חלב לה'", ולכן אין לומר דכשאינו מקיים זה הרי הוא בכלל "נשיאות חטא", שהרי דין כללי זה אינו אלא הידור למי ש"רוצה לזכות עצמו" (כמ"ש הרמב"ם שם). ולכן ס"ל להש"ס שרק כשתורמים מן הרע על היפה הוי "נשיאות חטא", שאז הוא בזיון התרומה, ששירי' הם יפים והתרומה (המתירה את השיריים) היא מן הרע.

משא"כ לשיטת הספרי, שהדין ד"בהרימכם את חלבו ממנו" הוא דין מיוחד בתרומה, מובן שזהו חיוב גמור להפריש מן המובחר, ובמילא, כשאין מפרישים מן המובחר "אתם בנשיאות עון".

ו. ואולי יש לומר עוד, ובהקדם פלוגתת ת"ק ור' יהודה (הנ"ל ריש סעיף ב) אם כשאין כהן תורמין מן המתקיים או לעולם תורמין מן היפה גם כשאין כהן.

שיש לבאר דפליגי אם החיוב לתרום מן היפה הוא תנאי בההפרשה או תנאי בהנתינה לכהן[36]:

ר' יהודה הסובר שלעולם תורמים מן היפה (גם כשאינו מתקיים) טעמו — כי חיוב זה הוי דין בהפרשת התרומה, כי

בפ"ע, ס"ל שהעשה והלאו איירי בגוונים שונים", כבפנים.

33) וג"ז הוא כהספרי, ולא כבש"ס שהביא (כנ"ל הערה 31) הכתוב ד"מכל חלבו" (אלא שבסהמ"צ (מ"ע קכט) גם הרמב"ם הביא "מכל חלבו").

34) ולהעיר מלשון הרמב"ם בסהמ"צ שם, "כשיוציאוהו מן הרע יחטאו" [ולא כ' כלשון המשנה "מן הרע על היפה"], וממשיך בהעתק לשון הספרי.

---

*) אף שגם בהמ"ע כ' "שנפריש אותה . . או מן השוה" — י"ל (בדוחק עכ"פ) שזהו מפני שבהמשך דבריו מוסיף גם השלילה, "לא מן הרעה על היפה", שאיסור זה אינו כשתורם "מן השוה" [דכיון שגבי הל"ת ("ולא תשאו עליו חטא") מודגש שהאיסור הוא רק בתורם מן הרעה על היפה, מסתבר, שכ"ה גם לגבי העשה, שאין איסור עשה (לאו הבא מכלל עשה) אלא בתורם מן הרעה על היפה; והחיוב לתרום מן המובחר ביותר הוא רק לכתחילה ולהידור, כנ"ל בפנים].

35) ויקרא ג, טז.

36) להעיר מצפע"נ על הרמב"ם ריש הל' כלאים (ב, סע"ג) ובהשמטות לשם (נדפסו לאחרי הל' מתנ"ע — א, א).

תוכן ענין הפרשת תרומה הוא – ה־הפרשה לה׳[37], כלשון הכתוב[38] „כל חלב יצהר גו׳ אשר יתנו לה׳ לך נתתים״, „כן תרימו גם אתם תרומת ה׳״ (אלא שאח״כ נותנים אותה לכהנים), ולכן חל על עצם ההפרשה חיוב שתהי׳ מחלבו (ע״ד „כל חלב לה׳״), ומטעם זה ס״ל לר׳ יהודה ד־אע״פ שאינו מתקיים לא חיישינן לפסי־דא דכהן, כי העיקר הוא שההפרשה לה׳ תהי׳ מן היפה[39].

משא״כ הת״ק ס״ל שזהו בעיקר בשביל הכהן, שהנתינה אליו תהי׳ מן ה־יפה[40], כדי שהספקת צרכיו על ידי בנ״י תהי׳ באופן היותר טוב, מן היפה וה־מובחר. ולאופן זה אם היפה אינו מתקיים דין קדימה להמתקיים.

ועפ״ז יש לומר, שהשאלה הנ״ל (אם החיוב להפריש תרומה מן המובחר הוא חלק מהחיוב הכללי ד„כל חלב לה׳״ או לא) תלוי בגדר ד„כל חלב לה׳״.

דהנה נת׳ במ״א[41] בביאור שיטת ה־רמב״ם שלא הביא הא ד„התנאה לפניו במצות״[42] (שנלמד מ„זה א־לי ואנוהו״[43]) אלא רק הדין ד„כל דבר שהוא לשם הא־ל הטוב יהי׳ מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפלה יהי׳ נאה מבית ישיבתו כו׳ הקדיש דבר יקדיש מן היפה שב־נכסיו וכן הוא אומר כל חלב לה׳ וגו׳״ – שהכוונה בזה לדבר שהוא דומה לקרבן ע״ג מזבח (קרבן לה׳), שמוסר את הדבר לה׳, כמו „בנה בית תפלה״, „הקדיש דבר״ [וגם הדוגמאות שברמב״ם שם ד־„האכיל רעב כו׳ כסה ערום״ הוא מפני שאיירי בצדקה שהיא לכפרה[44]], שבזה צ״ל „מן היפה שבנכסיו״, כי זה נוגע להחפצא, שע״י שהדבר הוא „מן היפה״ הרי ההקרבה לה׳ היא בשלימות וב־הידור יותר.

ולפי זה מבוארת שיטת הרמב״ם בנדו״ד (הפרשת תרומה מן היפה): כיון שנקטינן להלכה כת״ק שכשאין כהן תורמין מן המתקיים, והיינו מפני שזהו דין בנתינה לכהן, נמצא, שאין דין זה שייך לחיוב הכללי ד„כל חלב לה׳״ (שזהו רק ב„כל דבר שהוא לשם הא־ל״), ולכן ס״ל להרמב״ם שזהו דין חדש ו־מיוחד גבי הפרשת תרומה שצריכים לתת לכהן מן היפה, וכיון שזהו דין מיוחד בתרומה ס״ל ג״כ שאינו רק הידור לכתחילה, אלא דאם אין מקיימים דין זה יש בו נשיאות עון (כשיטת הספרי), ולכן כתב „אין תורמין אלא מן היפה״, כנ״ל.

משא״כ לשיטת הש״ס, שיש חיוב דהידור מצוה בכל המצות, „התנאה ל־פניו במצות״ (וי״ל שלשיטת הש״ס אין חילוק בין דין הידור מצוה בכלל, והחיוב ד„כל חלב לה׳״), ולכן ס״ל שה־חיוב לתרום מן היפה הוא רק פרט בחיוב הכללי דהידור מצוה ו„כל חלב לה׳״[45], ולכן אא״פ לומר שבגלל זה

---

37) ראה ספרי פרשתנו (יח, כא) כל מצות כהונה קנאו השם ונתנו לכהונה. וראה מגילת אסתר ומרגניתא טבא לסהמ״צ שורש יב. וראה לקו״ש ח״ח ע׳ 34 ובהערות שם. חי״ח ע׳ 223. ועוד.

38) פרשתנו יח, יב. שם, כח (ושם, כו).

39) ולהעיר מהשקו״ט במפרשי הספרי (סוף פרשתנו) ועוד, אם חייבים לתרום מן היפה בתרומה טמאה ההולכת לאיבוד. וראה צפע״נ הנ״ל.

40) וכן משמע מדיוק ל׳ רש״י (ב״מ כב, א ד״ה כלך) „הי׳ לך לילך אצל יפות לתת מהן לכהן״.

41) לקו״ש חכ״ז ע׳ 10 ואילך ובהערות שם.

42) שבת קלג, ב.

43) בשלח טו, ב.

44) ראה לקו״ש שם ע׳ 14 ובהערות שם. וש״נ.

45) ראה שלי״ה (שבהערה 7) „המצוה מהמובחר ליתן חלק הכהנים מן המובחר ביותר, וכן אלו ה־נותנים מעות לקופה של צדקה או לעני יתנו מטבע המובחרת כו׳״.

ולהעיר ג״כ שהדין ד„כל חלב לה׳״ שברמב״ם

שאינו מן המהדרים תהי' בזה „נשיאות חטא".

ז. והנה יש עוד שינוי בין לשון הספרי ולשון הש"ס, דבש"ס הלשון „ואם אין קדוש נשיאות חטא למה" (והוא כלשון הכתוב עצמו „ולא תשאו עליו חטא"), אבל בספרי משנה ואומר „שאתם

(סוף הל' איסורי מזבח) – הועתק (בשינוי לשון קצת) בשו"ע הל' צדקה (יו"ד סו"ס רמח), אף שלכאורה הי' מקום להביאו לפנ"ז בהל' בית הכנסת (או"ח סק"נ ואילך), כהדוגמא „בנה בית תפלה". וי"ל שלדעת הב"י הדין ד„כל חלב לה'" אינו רק בדברים שהם דומים לקרבן ע"ג מזבח, אלא בכל מצוה', והוא דין אחד עם כללות החיוב דהידור מצוה (שהובא בשו"ע או"ח סתרנ"ו לענין אתרוג „עד שליש", משא"כ ברמב"ם שהשמיט דין זה). ולכן הביאו בהל' צדקה דוקא, שאין מוסרים לשמים כ"א לעני.

*) ואולי י"ל שזהו טעם השינוי, שברמב"ם כתב „כל דבר שהוא לשם הא-ל", ובשו"ע „לשם שמים", ד„לשם הא-ל" משמעו דבר שמוסרים לה', כקרבן ע"ג מזבח, משא"כ „לשם שמים" משמעו כל ענין של עבודת השם.

בנשיאות עון", וידוע ד„עון" חמור יותר מן החטא[46].

והנה אע"פ שנת"ל שדין זה (שרק משום שחסר „מן המובחר" יש בזה „נשיאות עון") הוא רק בתרומה – מ"מ, יש ללמוד מזה גם לגבי שאר מצוות התורה החומר כשחסר בהידור מצוה – דאע"פ שאין לחייבו ולכופו על הידור, מ"מ, כשאינו מהדר במצות, אין זה רק שחסרה בו המעלה דהידור מצוה, אלא שיש בזה (מעין) נשיאות עון[47] (שנחשב לחסרון בהמצוה עצמה).

ומרובה מדה טובה כו' – דכאשר מקיימים מצות בהידור, הרי נוסף על השכר עבור ההידור מצוה, יש הוספה בשכרה של המצוה עצמה.

(משיחות ש"פ קרח תשכ"ד,
כ"ף מנ"א תשמ"ה)

46) ראה יומא לו, ב. ובכ"מ.

47) וראה שו"ע אדה"ז או"ח (סתפ"א ס"א) „והאוכל והשותה (אחר כוס ד) אין עליו כלום, אלא שנמצא מוציא עצמו מכלל המהדרין ועובר על דברי חכמים שאמרו (ברכות מט, סע"ב) לעולם אל יוציא אדם עצמו מן הכלל".